

Sygn. akt III Ca 78/21

POSTANOWIENIE

Dnia 20 lipca 2021 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy w następującym składzie:

Przewodniczący - Sędzia Sądu Okręgowego Magdalena Balion – Hajduk

Protokolant: Aleksandra Sado – Stach

po rozpoznaniu w dniu 14 lipca 2021 r. w Gliwicach

na rozprawie

sprawy z wniosku J. Ż.

z udziałem (...) Spółki Akcyjnej w K., Gminy G., Skarbu Państwa - Prezydenta Miasta G.

o ustanowienie służebności przesyłu

na skutek apelacji wnioskodawcy

od postanowienia Sądu Rejonowego w Gliwicach

z dnia 4 grudnia 2020 r., sygn. akt II Ns 291/20

postanawia:

1. **oddalić apelację;**

2. **zasądzić od wnioskodawcy na rzecz uczestniczki postępowania (...) Spółki Akcyjnej w K. 900 (dziewięćset) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego w postępowaniu odwoławczym.**

SSO Magdalena Balion – Hajduk

Sygn. akt III Ca 78/21

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem z 4 grudnia 2020 r. Sąd Rejonowy w Gliwicach oddalił wniosek J. Ż. o ustanowienie służebności przesyłu na nieruchomości składającej się z działek położonych w G. o nr (...) (obręb B.), dla której Sąd Rejonowy w Gliwicach prowadzi księgę wieczystą o nr (...) na rzecz (...) S.A. w K..

Sąd Rejonowy ustalił, że decyzją Prezydium Powiatowej Rady Narodowej Wydziału (...) i Leśnictwa w G. z 14 stycznia 1972 r. przejęte zostało na własność Państwa gospodarstwo (nieruchomość rolna) bez zabudowań o ogólnej powierzchni 5,1099 ha w tym użytków rolnych, stanowiących własność M. D., obejmujących również działkę o nr (...). Decyzja stała się natychmiast wykonalna, wobec zgody M. D. na warunki przekazania gospodarstwa. Na podstawie wskazanej decyzji w dniu 5 stycznia 1973 r. wpisano jako właściciela teje nieruchomości Skarb Państwa.

Decyzją Wojewody (...) z 11 sierpnia 1994 r. i z 21 lutego 1995 r. Gmina G. nabyła z mocy prawa nieodpłatnie własność nieruchomości, działki o nr (...) (aktualny numer działki), zapisanej w księdze wieczystej o nr (...), na podstawie art. 18 ust. 1 ustawy z 10 maja 1990 r. - Przepisów wprowadzających ustawę o samorządzie terytorialnym i ustawę o

pracownikach samorządowych (Dz. U. nr 32, poz. 191 i nr 43, poz. 253) w związku z art. 5, ust. 1 pkt 1 tej ustawy. Decyzja ta stała się podstawą do wpisu 14 kwietnia 1995 r. w księdze wieczystej o nr (...) w miejsce właściciela Skarbu Państwa - Gminy G..

Decyzją Starosty (...) z 10 listopada 2010 r. o nr (...) przeniesione zostało na rzecz M. D. nieodpłatnie prawo własności nieruchomości, stanowiącej własność Gminy G., obejmującej działkę (...) o powierzchni 0,4361 ha, obręb B., zapisanej w księdze wieczystej o nr (...).

Na podstawie postanowienia Sądu Rejonowego w Gliwicach o stwierdzeniu nabycia spadku po M. D. z 28 stycznia 2014 r. wydanym w sprawie o sygn. I Ns 65/12 J. Ż. stał się właścicielem działek położonych w G. o numerach ewidencyjnych (...) (obręb B.) o łącznej powierzchni 7835 m², dla których Sąd Rejonowy w Gliwicach prowadzi się księgi wieczyste o numerach odpowiednio: (...) oraz (...). Nieruchomość stanowiąca działkę o nr (...) dla której prowadzona jest księga wieczysta o nr (...) nie została dotychczas obciążona służebnością przesyłu. Dla nieruchomości o nr (...) został uchwalony plan zagospodarowania przestrzennego, zgodnie z którym podstawowe przeznaczenie nieruchomości to tereny zabudowy usługowej transportu (B5.1.1/UT)

Pismem z 26 maja 2020 r. J. Ż. wezwał uczestnika do umownego ustanowienia służebności przesyłu, m.in. na działce nr (...), dla której Sąd Rejonowy w Gliwicach prowadzi się księgę wieczystą o numerze (...) na czas nieokreślony za jednorazowym wynagrodzeniem. Wezwanie pozostało bez odpowiedzi.

Linia napowietrzna niskiego napięcia, której fragment przebiega nad nieruchomością, stanowiącą działkę o nr (...), której właścicielem stał się J. Ż., wybudowana została w latach 1979 -1982 r. i została oddana do eksploatacji w dniu 28 grudnia 1982 r.

Od czasu budowy urządzeń przesyłowych, m.in. prowadzonych nad działką o nr (...), ich lokalizacja nie uległa zmianie. Od czasu wybudowania tej linii jest ona przez cały czas czynna i pozostaje w eksploatacji uczestnika, a wcześniej jego poprzedników prawnych. Po oddaniu do użytku przedmiotowa linia energetyczna była eksploatowana przez Zakłady (...), w skład którego wchodził Zakład (...) w G.. Przedsiębiorstwo państwowe wykonywało posiadanie służebności na rzecz Skarbu Państwa, lecz urządzenia przesyłowe przez cały czas pozostawały w jego zarządzie. W dniu 12 lipca 1993 r. nastąpiła komercjalizacja przedsiębiorstwa państwowego, w wyniku którego powstał (...) S.A. w G., na mocy aktu notarialnego nr rep. A. 2401/93, sporządzonego przez T. J. - notariusza w W.. Wtedy doszło do podziału i przekształcenia przedsiębiorstwa państwowego Zakładu (...) S.A. w G. w jednoosobową spółkę Skarbu Państwa, wpisaną do rejestru przedsiębiorców w Krajowym Rejestrze Sądowym pod nr (...). Przeniesienie służebności wykonywanego przez (...) S.A. nastąpiło w drodze aktu notarialnego sporządzonego przed notariuszem K. D. (Rep. A nr 4468/2007) z dniem 1 lipca 2007 r., gdy (...) S.A. zawarł z (...) S.A. umowę o objęcie akcji i wniesienie wkładu niepieniężnego. Na podstawie tej umowy (...) S.A. nabył zorganizowaną część przedsiębiorstwa, wniesioną przez (...) S.A. jako wkład niepieniężny w zamian za obejmowane akcje w podwyższonym kapitale zakładowym (...) S.A. W ramach zbytej części przedsiębiorstwa na (...) S.A. została przeniesiona własność również urządzeń służących do przesyłu energii elektrycznej, w tym stacji transformatorowych, słupów i linii elektroenergetycznych, praw majątkowych i zasiedziałyh służebności. Następnie w dniu 20 lutego 2012 r. (...) S.A. zmienił nazwę na (...) S.A. Z kolei na skutek połączenia spółek przez przejście w trybie art. 492 § 1 pkt 1 k.s.h. (...) S.A. została przejęta przez (...) S.A. w K. (nr KRS (...)). Z dniem 1 października 2012 r. (...) S.A. w K. wszedł we wszelkie prawa i obowiązki (...) S.A. i (...) S.A. W trakcie użytkowania linii elektroenergetycznych uczestnik (przedsiębiorstwo przesyłowe) oraz jego poprzednicy prawni wykonywali czynności eksploatacyjne polegające na wykonywaniu pomiarów, przeglądów, usuwaniu usterek. Powstała linia niskiego napięcia służyła i nadal służy również zasilaniu okolicznych nieruchomości sąsiednich względem nieruchomości wnioskodawcy i jego poprzedników.

Sąd Rejonowy oddalił wniosek o ustanowienie służebności przesyłu na działce nr (...), wobec uznania zarzutu zasiedzenia służebności przesyłu przez uczestnika (...) S.A. w K. za skuteczny.

(...) S.A. w K., jako następca prawny przedsiębiorstwa państwowego podniósł zarzut zasiedzenia służebności mającej obciążać nieruchomość stanowiącą obecnie własność wnioskodawcy. Na nieruchomości wnioskodawcy - działce o nr

(...) przebiega bowiem linia przesyłowa (wchodząca w skład przedsiębiorstwa uczestnika). Urządzenia napowietrznej linii niskiego napięcia stanowią całość funkcjonalną, są widocznym i trwałym urządzeniem w rozumieniu art. 292 k.c. Linię wybudowano i rozpoczęto jej eksploatację w 1982 r. W wyniku przekształceń podmiotowych i własnościowych ostatecznie właścicielem tych urządzeń stał się uczestnik (...) S.A. w K.

Sąd Rejonowy za początkową datę biegu terminu zasiedzenia przyjął datę 5 grudnia 1990 r., a nie 27 maja 1990 r.

Uznał, że brak było uzasadnionych podstaw do przyjęcia, iż posiadanie nieruchomości przez poprzednika prawnego uczestnika w zakresie prowadzącym do zasiedzenia służebności przesyłu było niezgodne z wolą właściciela nieruchomości Skarbu Państwa, a zatem miało cechy posiadania w dobrej wierze. Podkreślił, że o dobrej lub złej wierze posiadacza decyduje chwila uzyskania posiadania i ewentualna późniejsza zmiana świadomości posiadacza pozostaje bez wpływu na tę ocenę i w konsekwencji na długość okresu niezbędnego do zasiedzenia (postanowienie Sądu Najwyższego z 25.06.2003r. III CZP 35/03, LEX nr 83981).

Sąd dokonał oceny charakteru posiadania w odniesieniu do 5 grudnia 1990 r., kiedy to poprzednik prawny uczestnika objął w posiadanie sporną nieruchomość w zakresie prowadzącym do zasiedzenia służebności.

W niniejszej sprawie sytuacja była specyficzna o tyle, że wcześniejsza inwestycja dokonana została przez Skarb Państwa na własnym gruncie i w sposób w pełni legalny. Co więcej urządzenia przesyłowe zostały wybudowane przez poprzednika prawnego uczestnika (przedsiębiorstwo przesyłowe). Te okoliczności istniejące wcześniej także zatem winny z tej przyczyny zostać wzięte pod uwagę i uwzględniane przy ocenie charakteru posiadania.

Poprzednik prawny uczestnika postępowania miał zaś świadomość, że urządzenie przesyłowe, z którego korzysta bez sprzeciwu kogokolwiek zostało zbudowane w ramach realizacji zadań państwowych na nieruchomości Skarbu Państwa, za jego zgodą. Korzystanie z tego urządzenia przez poprzednika prawnego uczestnika (gdy było ono przedsiębiorstwem państwowym) było zatem w pełni legalne i nie wymagało żadnych dodatkowych czynności prawnych. Poprzednik prawny uczestnika posiadał także wiedzę o tym, że urządzenia przesyłowe jako składnik jego przedsiębiorstwa zostało przez niego nabyte oraz że korzystanie z cudzej nieruchomości nie napotykało żadnych przeszkód ze strony Skarbu Państwa jako właściciela nieruchomości. W tych okolicznościach nie sposób było podzielić stanowiska wnioskodawcy, że poprzednik prawny uczestnika obejmując w posiadanie nieruchomość Skarbu Państwa w zakresie odpowiadającym służebności przesyłu nie miał podstaw do przypuszczeń, że korzystając w takim zakresie z nieruchomości narusza prawa właściciela gruntu. To zaś dawało podstawy do przyjęcia, że objęcie w posiadanie nieruchomości w zakresie służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu nastąpiło w dobrej wierze (postanowienie Sądu Najwyższego z 16.12.2015 r., IV CSK 132/15, postanowienie Sądu Najwyższego z 4.07.2014 r. II CSK 551/13, wyrok Sądu Najwyższego z 10.07.2013 r. V CSK 320/12, LEX nr 1391372), i że wnioskodawca nie obalił domniemania dobrej wiary wynikającego z art.7 k.c.

Sąd Rejonowy uznał, że uczestnik nabył przez zasiedzenie służebność przesyłu, gdyż poprzednik prawny uczestnika posadził urządzenia przesyłowe na cudzym gruncie będąc w dobrej wierze. Poprzednicy prawni uczestnika dysponowali tytułem prawnym do korzystania z nieruchomości. Przebiegający nad nieruchomością (działką nr (...)) fragment napowietrznej linii został wybudowany ostatecznie 1982 r., a nieruchomość w tym czasie stanowiła własność Skarbu Państwa. Wobec okoliczności, że nieruchomość w chwili usytuowania nad nią linii napowietrznej i w okresie późniejszym była własnością państwową, przedsiębiorstwo państwowe, będące poprzednikiem prawnym uczestnika, mając w zarządzie te urządzenia, korzystał z tej działki w zakresie niezbędnym do ich eksploatacji w ramach konstrukcji jednolitej własności państwowej i wykonywał tylko uprawnienia należące do sfery mienia państwowego. Korzystanie to było więc oparte na odpowiednim tytule prawnym (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 11.12.2008 r., akt II CSK 314/08). Dopiero ustawa z 29 września 1990 r. o zmianie ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości (Dz. U nr 79 poz. 464 z późn. zm.) przyznała z dniem 5 grudnia 1990 r. państwowym osobom prawnym, którym przysługiwało prawo zarządu, zdolność nabywania we własnym imieniu wszelkich praw majątkowych uwłaszczając je na posiadanym mieniu będącym dotychczas majątkiem państwowym, prawem użytkowania wieczystego gruntu i prawem własności urządzeń i budynków.

W takiej sytuacji nie było wątpliwości, że poprzednik prawny uczestnika był w dobrej wierze co najmniej od daty wejścia w życie cytowanej ustawy, tj. od 5 grudnia 1990 r. Dwudziestoletni termin zasiedzenia służebności upłynął więc 5 grudnia 2010 r., gdy była już uregulowana w kodeksie cywilnym instytucja służebności przesyłu.

Zgodnie z art. 172 § 1 k.c. w zw. z art. 292 k.c. i art. 9 ustawy z 28 lipca 1990 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny (Dz.U. nr 55, poz. 321) w niniejszej sprawie okresem zasiedzenia służebności w dobrej wierze był okres 20 lat. Rozpoczęcie biegu dwudziestoletniego terminu zasiedzenia służebności przesyłu należało liczyć od 5 grudnia 1990 r., tj. od dnia wejścia w życie ustawy z 29.09.1990 r. o zmianie ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczania nieruchomości – zwanej dalej ugwn. Kiedy nastąpiło przekształcenie zarządu w odniesieniu do gruntów w prawo użytkowania wieczystego, a w odniesieniu do znajdujących się na tych gruntach budynków, innych urządzeń i lokali w prawo własności. Odnośnie nieruchomości stanowiącej działkę o nr (...) do zmiany jej właściciela doszło wcześniej, bo z dniem 27 maja 1990 r. z mocy art. 5 ust. 1 ustawy z 10 maja 1990 r. - Przepisy wprowadzające ustawę o samorządzie terytorialnym i ustawę o pracownikach samorządowych (Dz. U. Nr 32, poz. 191 ze zm. dalej jako p.wp.u.s.t.), do którego odsyłał art. 44 ust. 1 ustawy z 8.03.1990 r. o samorządzie gminnym (jedn. tekst Dz. U. z 2013 r., poz. 594 ze zm.).

Poprzednik uczestnika (przedsiębiorstwa przesyłowego) z dniem 5 grudnia 1990 r. został uwłaszczony mieniem państwowym, a tym samym, z tą datą przedmiotowe urządzenia weszły z mocy prawa w skład jego przedsiębiorstwa i w związku z tym, że stał się w zakresie treści służebności posiadaczem zależnym, od tej daty liczyć należało bieg terminu zasiedzenia służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu. Zasiedzenie biegło początkowo przeciwko właścicielowi nieruchomości - Skarbowi Państwa (gdyż w związku z utratą mocy z dniem 1 października 1990r. przepisu art. 177 k.c. zasiedzenie służebności w zw. z art. 292 k.c., o treści odpowiadającej służebności przesyłu, stało się możliwe), a następnie przeciwko właścicielowi Gminie G.. Przy braku jakiegokolwiek kwestionowania początkowo przez Skarb Państwa, a następnie Gminę G. posiadania przez poprzedników uczestnika służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu, a od 3 sierpnia 2008 r. służebności przesyłu, przy uwzględnieniu, że rozstrzygającym momentem dla oceny dobrej czy złej wiary była data uzyskania posiadania, a późniejsze zmiany świadomości posiadacza pozostają bez wpływu na tę ocenę, i w konsekwencji na długość okresu niezbędnego do zasiedzenia (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 25.6.2003r., III CZP 35/03, z 17.12.2010r. III CSK 57/10) uznać należało, że do zasiedzenia w dobrej wierze zgodnie z regulacją art. 172 § 1 k.c. (w brzmieniu nadanym ustawą zmieniającą od 1.10.1990 r. - kodeks cywilny (Dz.U.1990.55.321), przy braku obalenia w toku postępowania domniemania wynikającego z art. 7.k.c., doszło w dniu 5 grudnia 2010 r.

Wnioskodawca w swojej apelacji zarzucił naruszenie przepisów postępowania, które miały wpływ na treść postanowienia to jest:

- art. 233 k.p.c. przez dokonanie błędnej oceny dowodów skutkujących nieprawidłowymi ustaleniami faktycznymi polegającymi na niewłaściwym przyjęciu jakoby uczestnik działał w dobrej wierze i doprowadził do zasiedzenia służebności przesyłu,

- art. 278 k.p.c. w związku z art. 232 k.p.c. przez pominięcie dowodu z opinii biegłego geodety rzeczoznawcy, które te dowody pozostawały istotne dla rozpoznania sprawy,

- naruszenie przepisów prawa materialnego to jest art. 292 k.c. w związku z art. 172 k.c. przez uznanie za uzasadniony zarzut zasiedzenia,

- art. 172 k.c. w związku z art. 7 k.c. przez nieuzasadnione przyjęcie, że poprzednik prawny uczestnika działał w dobrej wierze i powołanie się na domniemanie dobrej wiary, pomimo że domniemanie to zostało przez wnioskodawcę obalone,

-art. 5 k.c. przez niezastosowanie i uznanie, że uczestnik zasiedział prawo służebności przesyłu pomimo sprzeczności wniosku uczestnika z zasadami współzycia społecznego, a to wobec braku możliwości przeciwdziałaniu zasiedzeniu przez wnioskodawcę i jego poprzednika prawnego,

- art. 176 k.c. przez doliczenie czasu posiadania poprzednika prawnego uczestnika i uznanie zarzutu zasiedzenia za uzasadnione podczas gdy uczestnik i jego poprzednicy prawni pozostawali w złej wierze i okres posiadania nie wyniósł przynajmniej 30 lat.

Wnioskodawca wniósł o wydanie postanowienia wstępnego i uznanie żądania za usprawiedliwione co do zasady względnie o zmianę postanowienia i ustanowienie służebności przesyłu na nieruchomości wnioskodawcy za wynagrodzeniem określonym na podstawie opinii biegłego i zasądzenie na jego rzecz kosztów postępowania względnie uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Uczestnik postępowania wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie na swoją rzecz kosztów postępowania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja powoda nie mogła odnieść skutku, gdyż wyrok Sądu I instancji jest słuszny, odpowiada prawu jako oparty na prawidłowo ustalonym stanie faktycznym i właściwie wyciągniętych na tej podstawie wnioskach.

Sąd Okręgowy szeroko przytoczył uzasadnienie Sądu I instancji, gdyż tak poczynione ustalenia przyjmuje za własne i podziela w pełni zarówno dokonaną ocenę dowodów, jak i wykładnię prawa materialnego, za wyjątkiem przyjętej daty początkowej biegu terminu zasiedzenia.

Niemniej jednak przytoczone w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku motywy tej oceny nie wykazują sprzeczności ustaleń faktycznych Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, zaoferowanego przez strony, który został oceniony bez przekroczenia przysługującego Sądowi I instancji uprawnienia do swobodnej oceny dowodów, zgodnie z przepisem art. 233 § 1 kpc. Nie można również zarzucić Sądowi I Instancji nieprawidłowości w rozumowaniu czy też błędów logicznych.

Rozważania Sądu I instancji obszernie i wyczerpująco przedstawione zostały w uzasadnieniu, w sposób spójny i logiczny, przez co spełniają wymagania określone w art. 328 § 2 k.p.c. Prowadzą tym samym do wniosku o bezzasadności zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c.

Jeśli zaś chodzi o początek biegu terminu zasiedzenia Sąd odwoławczy przyjął, że bieg terminu zasiedzenia rozpoczął się z dniem 27 maja 1990r.

27 maja 1990 r., w trybie ustawy komunalizacyjnej z mocy prawa Gmina G. nabyła własność spornej nieruchomości od Skarbu Państwa. Wówczas też doszło do rozdzielenia prawa własności działki od prawa własności urządzeń przesyłowych (por. art. 49 § 1 k.c.), wtedy już inny podmiot był właścicielem działki, a inny korzystał z urządzeń przesyłowych.

Niemniej jednak do korzystania z urządzeń przesyłowych doszło wcześniej - w latach 80. ubiegłego wieku, w chwili, gdy Skarb Państwa był właścicielem zarówno działki, jak i urządzeń przesyłowych. Poprzednik prawny uczestnika korzystał z urządzeń przesyłowych wybudowanych na gruncie Skarbu Państwa już wówczas, gdy był przedsiębiorstwem państwowym. Wówczas co oczywiste nie mógł rozpocząć się bieg terminu zasiedzenia służebności, bowiem zarówno nieruchomość jak i urządzenia przesyłowe miały jednego właściciela, który wybudował na swoim gruncie urządzenia przesyłowe, z których korzystał.

Dopiero zaś od 27 maja 1990 r. można brać pod uwagę rozpoczęcie biegu terminu zasiedzenia, kiedy doszło do zmiany właściciela gruntu, ale ten sam podmiot był korzystającym z urządzeń przesyłowych posadowionych na tej nieruchomości - w tej części nie doszło do żadnej zmiany.

Dlatego też istotna w tej sprawie jest ocena, czy wejście w posiadanie służebności nastąpiło w dobrej, czy też w złej wierze. Do tej oceny konieczne jest wzięcie pod uwagę okoliczności w jakich doszło do wejścia w posiadanie służebności

przez osobę, która nie jest już właścicielem nieruchomości, na której są posadowione urządzenia przesyłowe. Okoliczności te prawidłowo nakreślił Sąd I instancji w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia.

Niewątpliwie 27 maja 1990 r. nie doszło do tego, że Skarb Państwa, czy też przedsiębiorstwo przesyłowe samowolnie zaczęło korzystać z urządzeń przesyłowych posadowionych na nieruchomości, będącej obecnie własnością wnioskodawcy, wówczas doszło tylko do zmiany właściciela tej nieruchomości, a przedsiębiorstwo przesyłowe, tak jak wcześniej korzystało z tych urządzeń, tak korzystało z nich również tego dnia i następnie w kolejnych latach. Tenże dzień jednak wyznacza chwilę, na którą należy oceniać czy wejście w posiadanie nastąpiło w dobrej czy też w złej wierze. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazano, że trudno bronić, jako racjonalnej, tezy, iż ustawodawca, czyli Skarb Państwa wprowadził przy komunalizacji takie unormowania, że dokonując uwłaszczenia gruntu na rzecz innego podmiotu prawa publicznego, wyzbył się wszelkich praw do gruntu związanych z korzystaniem z urządzeń przesyłowych, w sytuacji gdy po 27 maja 1990 r. nadal przysługiwała mu własność urządzeń przesyłowych (postanowienie Sądu Najwyższego z 18 grudnia 2019 r., sygn. akt II CSK 591/18, LEX nr 2773244).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wypowiedziano wielokrotnie pogląd, że przedsiębiorstwo państwowe, które nabyło z mocy prawa na podstawie ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o zmianie ustawy o przedsiębiorstwach państwowych, własność urządzeń przesyłowych posadowionych na nieruchomości Skarbu Państwa może być uznane za posiadacza tej nieruchomości w zakresie służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu w dobrej wierze (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 26 lipca 2018 r., IV CSK 23/17 i IV CSK 136/17, nie publ.). W postanowieniach z dnia 15 lutego 2019 r., III CZP 81/18, z 18 grudnia 2019 r., II CSK 591/18, z 12 stycznia 2021 r. sygn. IV CSKP 10/21. Sąd Najwyższy kolejny raz stanął na stanowisku, że przedsiębiorstwo państwowe, które nabyło z mocy prawa, na podstawie wspomnianej nowelizacji z dnia 20 grudnia 1990 r. ustawy o przedsiębiorstwach państwowych, własność urządzeń przesyłowych posadowionych na nieruchomości Skarbu Państwa, może być uznane za posiadacza w dobrej wierze służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu.

Art. 7 k.c. wyraźnie wskazuje, że jeżeli ustawa uzależnia skutki prawne od dobrej lub złej wiary, to domniemywać należy istnienie dobrej wiary. Jest to domniemanie prawne wzruszalne, ale to powód musi wykazać, że pozwana - jej poprzednik prawny - pozostawała w złej wierze, to znaczy miała świadomość tego, że wchodzi w posiadanie gruntu, z którego nie ma prawa korzystać lub też oceniając sprawę rozsądnie powinna taką widzę posiadać. Wnioskodawca wskazuje tu na kwestie związane ze świadomością prawną właściciela, który przekazał nieruchomość gminie ex lege.

W tej sprawie nie doszło do zmiany w zakresie sposobu korzystania z gruntu, ale jedynie do zmiany właściciela tego gruntu; nie przedstawiono żadnego dowodu, który wskazywałby na złą wiarę po stronie uczestnika (przedsiębiorstwa przesyłowego i jego poprzednika prawnego). Inaczej ta sytuacja wyglądałaby wówczas, gdyby przedsiębiorstwo przesyłowe 27 maja 1990 r. rozpoczęło budowę na tym gruncie i wtedy weszło na grunt, albowiem wówczas w żaden sposób nie mogłoby wykazać, że ma prawo do dysponowania tym gruntem, gdyż nie przedłożyło żadnych dokumentów w formie aktu notarialnego, wskazujących na zgodę właściciela, którym wówczas (z mocy prawa) była już gmina.

W tej sprawie ważne są okoliczności wejścia w posiadanie służebności, o których była mowa wyżej. Samo rozdzielenie prawa własności gruntu i infrastruktury przesyłowej nie jest wystarczające do oceny dobrej lub złej wiary w zakresie wejścia w posiadanie służebności, albowiem konieczne jest wzięcie pod uwagę dodatkowych elementów, jak wybudowanie przez właściciela urządzeń przesyłowych i wcześniejszego korzystania z nich przez tego właściciela na swoim gruncie, a także, że do przeniesienia prawa własności doszło na podstawie ustawy komunalizacyjnej z mocy prawa.

Faktycznie Skarb Państwa 27 maja 1990 r. utracił prawo własności do tego gruntu, ale nie przestał z niego korzystać w tym samym zakresie korzystając nadal z infrastruktury przesyłowej. Sama utrata prawa własności gruntu nie wskazuje na to, że wejście w posiadanie służebności gruntowej nastąpiło w złej wierze, przecież ostatecznie nowy właściciel nie sprzeciwiał się 27 maja 1990 r. korzystaniu z tej nieruchomości w żaden sposób.

Nieuregulowanie stosunków własnościowych po zmianach w nich występujących wskazuje na to, że 27 maja 1990 r. poprzednik prawny uczestnika nie miał tytułu prawnego do dysponowania nieruchomością, niemniej jednak, zdaniem Sądu Okręgowego, w okolicznościach sprawy nie można uznać, że wszedł w posiadanie tej służebności w złej wierze.

Także fakt, że przez kolejne lata nie uregulował tytułu prawnego do tej nieruchomości w zakresie służebności nie oznacza, że wszedł w jej posiadanie złej wierze. Zła lub dobra wiara ma wpływ na okres, który może doprowadzić do stwierdzenia zasiedzenia, ale ocenia się ją już w chwili wejścia w posiadanie, a nie na podstawie późniejszych okoliczności. Dlatego też oceny tej należy dokonać na dzień 27 maja 1990 r., z uwzględnieniem okoliczności wejścia w posiadanie, a wówczas nie było przesłanek, ku temu, aby uznać, że doszło do wejścia w posiadanie służebności w złej wierze przeciwko nowemu właścicielowi.

Dlatego też nie było podstaw do prowadzenia postępowania dowodowego w postaci przeprowadzenia dowodu z opinii biegłych geodety i rzeczoznawcy, co spowodowało oddalenie tych wniosków na podstawie art. 227 k.p.c.

Art. 292 k.c. stanowi, że służebność gruntowa może być nabyta przez zasiedzenie tylko w wypadku, gdy polega na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia. Przepisy o nabyciu własności nieruchomości przez zasiedzenie stosuje się odpowiednio. W świetle art. 352 § 1 k.c., art. 292 k.c. i art. 172 k.c. możliwość nabycia służebności gruntowej przez zasiedzenie nie może być kwestionowana. Przepisy te określają możliwości nabycia przez zasiedzenie także służebności gruntowej związanej z posadowieniem na cudzym gruncie urządzeń, o których stanowi art. 49 k.c., wskazując na przesłanki tego nabycia, jak i podmioty, na rzecz których stwierdzenie nabycia służebności przez zasiedzenie może nastąpić.

W konsekwencji, uwzględniając przeniesie posiadania na kolejnych przedsiębiorców realizujących przesył za pomocą spornej infrastruktury, do zasiedzenia służebności doszło po upływie 20 lat od objęcia służebności w posiadanie (art. 172 k.c. w zw. z art. 176 k.c. i art. 352 k.c.). Okres ten niewątpliwie upłynął przed wytoczeniem powództwa przez powoda, co miało miejsce dopiero 27 maja 2020r., zaś do zasiedzenia doszło 27 maja 2010r. Dlatego należało uznać, że uczestnik ma skuteczny względem wnioskodawcy tytuł do dysponowania jego nieruchomością w zakresie służebności przesyłu.

Brak także przesłanek do nieuwzględnienia zarzutu zasiedzenia na mocy art. 5 k.c. Wnioskodawca nabył własność nieruchomości na podstawie postanowienia o stwierdzeniu nabycia spadku po M. D. z dnia 28 stycznia 2014r. M. D. natomiast uzyskała własność spornej nieruchomości na podstawie decyzji Starosty (...) z 10 listopada 2010 roku, a więc już po upływie terminu zasiedzenia i nabyciu prawa służebności przesyłu przez przedsiębiorstwo przesyłowe ex lege na podstawie zasiedzenia.

Z uwagi na powyższe Sąd Okręgowy na mocy art. 385 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. oddalił apelację.

O kosztach postępowania przed sądem II instancji orzeczono na mocy art. 520 § 2 k.p.c. albowiem interesy zainteresowanych w tym postępowaniu były sprzeczne, zasądzając na rzecz uczestnika postępowania 900 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa adwokackiego w postępowaniu odwoławczym.

SSO Magdalena Balion - Hajduk